

Bodembeheer Deelrapport 11

SAMEN MAKEN WE
MORGEN MODIËR

OPZETTEN VAN EEN “BODEMTOETS” (OF AANVULLING VAN DE “WATERTOETS”)
Omschrijving achterliggend(e) knelpunt(en)
Bepaalde wijzigingen (vb. wegnemen van verharding) of activiteiten (vb. opstarten van een grondwaterwinning) op of in de omgeving van verontreinigde terreinen kunnen aanleiding geven tot wijzigingen in de “potentiële” risico’s t.g.v. bodemverontreiniging of kunnen de verontreinigstoestand wijzigen met bijkomende schade en kosten tot gevolg.
Omschrijving oplossingsscenario
Via een “bodemtoets” of aanvulling van de “watertoets”, uitgevoerd door de opdrachtgever van een activiteit in het kader van een bouwvergunning of milieuvergunning, kan de impact van deze activiteit op de bodemverontreiniging (en omgekeerd) nagegaan worden. Of een bodemtoets moet uitgevoerd worden, is afhankelijk van de geplande activiteiten en de aanwezigheid van gemerkte percelen (terrein met bodemverontreiniging met potentiële risico’s) die in de invloedssfeer van de activiteiten gelegen zijn. De opdrachtgever moet zelf alle nodige informatie omtrent deze gemerkte percelen opzoeken. In de bodemtoets moet via een bepaald te volgen stroomschema nagekeken worden of bv. het opstarten van een waterwinning met bepaalde kenmerken een mogelijke impact kan hebben op verontreinigde percelen in de buurt. Desnoods dienen maatregelen te worden voorgesteld om deze impact te verhinderen of te beperken. De vergunningverlenende overheid controleert of de toetsing is uitgevoerd, maar de opdrachtgever blijft aansprakelijk.
Voordelen
<ul style="list-style-type: none"> • Via het uitbreiden van een bestaand kader (bouwvergunning, milieuvergunning, ...) kan ook de impact van deze activiteiten op bodemverontreiniging (en omgekeerd) worden nagegaan • De verantwoordelijkheid ligt bij de initiatiefnemer en vraagt dus niet veel extra inspanningen van de controlerende overheden • Er wordt preventief gewerkt
Beperkingen / knelpunten
<ul style="list-style-type: none"> • Wetgeving moet uitgebreid worden • In een aantal gevallen zal er geen informatie voorhanden zijn en wat moet er dan gebeuren? Moet er verplicht een preventief onderzoek gebeuren op kosten van de initiatiefnemer? • Nog meer controle en handhaving nodig • Wie zal de kosten betalen voor het uitvoeren van mogelijke preventieve maatregelen? • Niet voor alle wijzigingen is een vergunning/melding nodig (vb. verwijderen van verharding, beginnen moestuin), dus het is niet geschikt voor alle types van wijzigingen
Wetgevend kader
Vergunningendecreet, grondwaterdecreet, decreet ruimtelijke ordening
Beleidsvisie
<ul style="list-style-type: none"> • Overheid zou eerder “vrijblijvend” advies moeten verlenen, i.p.v. de bodemtoets zelf uit te voeren, zodat de verantwoordelijkheid zoveel mogelijk bij de initiatiefnemer blijft
Actoren
<ul style="list-style-type: none"> • Vergunningverlenende instanties (gemeente, provincie, VMM, stedenbouw, ...)
Kostprijs
<ul style="list-style-type: none"> • Uitbreiding wet en opzetten instrument
Conclusie
Voor een aantal activiteiten waarvoor een vergunning noodzakelijk is, zou de bodemtoets een preventieve oplossing kunnen bieden inzake het in kaart brengen van de mogelijke impact van deze activiteiten op een bodemverontreiniging (of omgekeerd). Het feit wie aansprakelijk is voor de kosten voor de eventueel maatregelen, dient juridisch te worden uitgewerkt.

CENTRALISEREN EN DIGITAAL TER BESCHIKKING STELLEN VAN INFORMATIE
Omschrijving achterliggend(e) knelpunt(en)
<ul style="list-style-type: none"> • In sommige gevallen is de verontreinigingssituatie niet of onvoldoende gekend. • Een ander domein waar het belangrijk is om informatie in te winnen rond bodemverontreiniging, is de bodemverontreiniging die (op lange termijn) aanleiding kan geven tot het ontstaan van een ernstige grondwater- en/of oppervlaktewaterverontreiniging of bij regionale verontreinigingen • De koper is momenteel niet beschermd bij aankoop van een terrein • Bij het nemen van bepaalde initiatieven op of in de omgeving van verontreinigde terreinen kunnen potentiële risico's optreden
Omschrijving oplossingsscenario
<p>Reeds bestaande historische informatie en informatie over mogelijke bronnen van verontreiniging zou publiek beschikbaar kunnen zijn in gecentraliseerde databanken en zou continue aangevuld kunnen worden, bv. met informatie uit bestaande bodemonderzoeken. Hiervoor kunnen reeds beschikbare databanken (vb. Geo-vlaanderen) uitgebreid worden met allerhande nuttige informatie over mogelijke bodemverontreiniging. Hieronder worden een aantal mogelijke suggesties opgesomd:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Raadpleegbare OVAM-databank met informatie rond onderzoeken en contouren is zeer belangrijk. Hier zou ook informatie rond grondverzet (technische verslagen) beschikbaar moeten zijn • DOV-databank zou ook informatie rond verontreiniging kunnen bevatten, maar aan deze informatie kunnen geen rechten ontleend worden. Integratie van andere databanken (vb. KLIP-KLIM) en andere meetgegevens (VMM, VLM, DWM, IMJV, ...) is ook belangrijk. • Archieven met bv. de ligging van rioleringen zouden kunnen gedigitaliseerd worden en toegevoegd worden in een GIS-systeem aan de databank • De historiek van chemische producten zou moeten bijgehouden worden (cfr. REACH historiek) • Gebiedsdekkende historische luchtfoto's en oude topokaarten zouden kunnen gedigitaliseerd worden en aan de centrale databanken worden toegevoegd. • Fotoarchieven van heemkundige kringen zouden moeten kunnen geraadpleegd worden • Bepaalde periodieke analyseresultaten van meetnetten zouden kunnen uitgebreid worden met bepaalde parameters waarvoor een vermoeden van verontreiniging bestaat en de resultaten zouden moeten kunnen geraadpleegd worden (vb. BDB-analyses, VMM-grondwatermeetnet, ...) • Regionale verontreinigingen en bv. natuurlijke aanrijking zouden kunnen gekarteerd worden en deze kaarten zouden beschikbaar kunnen worden gesteld
Voordelen
<ul style="list-style-type: none"> • Het digitaliseren en centraliseren van bestaande informatie in databanken zorgt voor een vlottere en snellere opzoeking van de nodige informatie om een bodemonderzoek te beginnen of om de impact van bepaalde initiatieven (vb. grondwateronttrekking, ...) na te gaan • Het bundelen van de informatie zorgt er voor dat de "witte gaten" in de kennis omtrent de verontreinigingssituatie zichtbaar worden. Ook regionale verontreinigingen kunnen op deze manier aan het licht komen.
Beperkingen / knelpunten
<ul style="list-style-type: none"> • Het digitaliseren en centraliseren van de informatie in databanken vereist een grote archiveringsinspanning. Is hier tijd en budget voor? • De databank moet continu up-to-date gehouden worden wat eveneens grote inspanningen vraagt. Is hier tijd en budget voor? • Dient de juistheid van de gegevens te worden gecontroleerd? • Niet alle data kunnen in alle gevallen aan derden doorgegeven worden
Wetgevend kader
Privacy-wetgeving, INSPIRE-richtlijn
Beleidsvisie
<ul style="list-style-type: none"> • Zoveel mogelijk informatie moet uitwisselbaar zijn tussen de verschillende overheden, de bereikbaarheid van de gegevens voor de 'klant' moet vergroten
Actoren
<ul style="list-style-type: none"> • OVAM, andere administraties, beheerders van databanken en archieven
Kostprijs
<ul style="list-style-type: none"> • Vraagt een redelijke inspanning
Conclusie
<p>Het centraliseren en (liefst digitaal) ter beschikking stellen van informatie is zeer belangrijk om de impact van zowel de bodemverontreiniging als bepaalde activiteiten op terreinen in te kunnen schatten. Er dient rekening te worden gehouden met het feit dat bepaalde data niet in alle gevallen vrijgegeven mogen worden aan derden. Het vraagt wel</p>

behoorlijke inspanningen om deze databanken op te zetten en up to date te houden.

PERIODIEK NAZORG-VERSLAG
Omschrijving achterliggend(e) knelpunt(en)
Hoe moet er omgegaan worden met de aanwezigheid van potentiële risico's t.g.v. bodemverontreiniging?. Hoe kunnen deze potentiële risico's zo goed mogelijk beheerd worden? Hoe kan bv. voorkomen worden dat potentiële risico's omgezet worden in actuele risico's t.g.v. een wijziging in het terreingebruik (vb. het verwijderen van een verharding, het omzetten van industriezone naar woonzone, het aanleggen van een waterput of moestuin, ...)?
Omschrijving oplossingsscenario
<ul style="list-style-type: none"> • Men zou de conclusie van een bodemonderzoek kunnen uitbreiden, wetende dat een 100% afdekkende conclusie echter nooit mogelijk zal zijn. Er kan gewerkt worden met een checklist met typische blootstellingswegen. Moet deze informatie bij op het bodemattest? Moet er "advies" geformuleerd worden inzake potentiële risico's? "Gebruiksbeperkingen" zijn eigenlijk maatregelen voor actuele potentiële risico's, vb. teeltadvies op stortplaats, ander materiaal voor leidingen, ... • Men zou periodiek een nazorgverslag kunnen vragen aan de eigenaars met verontreiniging op hun perceel in het kader van de nazorgplicht. In dit verslag door een EBSD zou dan de conclusie van de RA nog eens getoetst kunnen worden. Of dit verslag zou kunnen opgenomen worden in het integraal milieujaarverslag (via Vlarem). Wordt deze informatie dan aan de OVAM doorgegeven?
Voordelen
<ul style="list-style-type: none"> • Het uitbreiden van de conclusies van de RA van het bodemonderzoek en het jaarlijkse evalueren van dit besluit zorgt er voor dat er controle blijft op de potentiële risico's • Als er wijziging in de risico's optreedt, kan er snel opgetreden worden
Beperkingen / knelpunten
<ul style="list-style-type: none"> • Wie dient het jaarlijkse verslag op te stellen? • Het verslag dient bijkomend te worden gecontroleerd door de OVAM. Er dient een protocol te worden opgesteld door de OVAM. Er dient een wetswijziging te worden doorgevoerd. • Wie betaalt de kosten voor dit verslag? Wie betaalt de kosten als er maatregelen nodig zijn?
Wetgevend kader
Bodemdecreet
Beleidsvisie
<ul style="list-style-type: none"> • ?
Actoren
<ul style="list-style-type: none"> • OVAM
Kostprijs
<ul style="list-style-type: none"> • Kostprijs nazorgverslag afhankelijk van nazorgverplichtingen, extra personeelsinzet voor controle
Conclusie
Het uitbreiden van de conclusies van de RA van het bodemonderzoek en het jaarlijkse evalueren van dit besluit zorgt er voor dat er controle blijft op de potentiële risico's en dat er indien nodig snel kan overgegaan worden tot het nemen van maatregelen. Er dient op voorhand wel duidelijk te worden aangegeven wie aansprakelijk is voor de bijhorende kosten.

ROL EN INHOUD BODEMATTEST
Omschrijving achterliggend(e) knelpunt(en)
Hoe moet de nodige informatie betreffende potentiële risico's uitgaande van een (rest)verontreiniging, inclusief gebruiksbeperkingen e.d., <u>uitgewisseld</u> worden tussen overheden en burgers (eigenaars, huurders, burens, potentiële kopers, ...)?
Omschrijving oplossingsscenario
<ul style="list-style-type: none"> • In principe is er geen beperking op de inhoud van het bodemattest. Huidige inhoud: <ul style="list-style-type: none"> – Kadaster – Uitspraak bodemkwaliteit – Documenten mbt bodemkwaliteit – Enkele opmerkingen <p>Deze inhoud zou kunnen uitgebreid worden, vb. met gegevens uit grondverzet, adviezen, potentiële risico's bij eventuele toekomstige scenario's, niet technische samenvatting, aantal standaardscenario's die aangevinkt kunnen worden,...</p> <ul style="list-style-type: none"> • Via e-loket zou deze informatie downloadbaar worden, en kunnen ook attesten van omliggende percelen opgevraagd worden • Bodemattest moet leesbaar blijven en moet juridisch correct zijn!
Voordelen
<ul style="list-style-type: none"> • Aangezien bij elke verkoop een bodemattest moet worden aangevraagd, komt de informatie steeds bij de koper terecht • Via het e-loket zal deze informatie opvraagbaar worden
Beperkingen / knelpunten
<ul style="list-style-type: none"> • Informatie moet correct zijn • Leesbaarheid van het bodemattest moet aangepast worden aan de doelgroep om "paniekreacties" te vermijden
Wetgevend kader / beleidsvisie
Bodemdecreet
Beleidsvisie
<ul style="list-style-type: none"> • Het bodemattest is zeker een instrument dat kan ingezet worden bij een verbeterde informatie-uitwisseling
Actoren
<ul style="list-style-type: none"> • OVAM
Kostprijs
<ul style="list-style-type: none"> • ?
Conclusie
Het is aangewezen om de rol en de inhoud van het bodemattest opnieuw te bekijken met het oog op het creëren van een zo goed mogelijke informatie-uitwisseling rond potentiële risico's t.g.v. bodemverontreiniging tussen overheid en burgers. De leesbaarheid moet verbeterd worden en de waarde als juridisch instrument moet zeker de nodige aandacht krijgen.

SAMENWERKING VAN OVERHEIDSDIENSTEN BIJ HET INPLANNEN VAN OVERSTROMINGSZONES
Omschrijving achterliggend(e) knelpunt(en)
Bij overstromingen van een waterloop met verontreinigd oppervlaktewater of verontreinigde waterbodem kan een secundaire grond- en/of grondwaterverontreiniging op de belendende percelen ontstaan met bijhorende risico's en aansprakelijkheid/schade aan derden.
Omschrijving oplossingsscenario
<p>Bij het inplannen van overstromingszones en buffergebieden is een samenwerking tussen ruimtelijke ordening – waterloopbeheerder – VMM – OVAM aan te bevelen. In sommige gevallen zijn technische ingrepen of randvoorwaarden in het bodemgebruik nodig:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Voor <u>ingeplande</u> overstromingsgebieden draagt de overheid verantwoordelijkheid en moet naar waterkwaliteit en waterbodemkwaliteit gekeken worden: dit gebeurt in de plan-MER voor overstromingsgebieden. Er moet ook naar het landgebruik gekeken worden. Eventueel moeten bestemmingswijzigingen op de terreinen rond het overstromingsgebied doorgevoerd worden. Met name het gebruik als landbouw- of tuinbouwgrond wordt als erg kwetsbaar ingeschat. Zou "plan-schade" kunnen toegepast worden? Vb. in Kruikebeke-polder kan geen landbouw meer toegepast worden. • In <u>niet-geplande</u> overstromingsgebieden zou gemonitord kunnen worden • Bodemkwaliteit in overstromingsgebieden zou systematisch gemeten kunnen worden. Uit een onderzoeksproject uit BeNeKempem, bleek dat eenmalige overstromingen niet veel impact hebben, maar regelmatige wel. In het algemeen is de datakwantiteit m.b.t. dit ondefrwerp beperkt. VLM heeft misschien wel gegevens over landbouwterreinen in overstromingsgebied, maar het is niet bekend op welke parameters zij analyseren. • Oplossingen ter preventie van ontstaan van bodemverontreiniging na overstromingen? <ul style="list-style-type: none"> – Vb. technische oplossingen: slibvang, zandvang voor zwaardere fracties. – Vb. andere maatregelen: het opleggen van randvoorwaarden via ruimtelijke ordening, vb. via voorwaarden voor landgebruik
Voordelen
<ul style="list-style-type: none"> • Door het samenwerken van verschillende bevoegde overheidsdiensten kan preventief gewerkt worden en kunnen knelpunten integraal aangepakt worden op een zo efficiënt mogelijke manier
Beperkingen / knelpunten
<ul style="list-style-type: none"> • Niet alle diensten hebben dezelfde doelstellingen: er zal naar een consensus gezocht moeten worden • Wetgevingen en protocollen kunnen elkaar tegenwerken • Het is niet altijd duidelijk welke dienst voor welk segment bevoegd is en wie hiervoor budget moet voorzien
Wetgevend kader
Ruimtelijke ordening, integraal waterbeheer, bodemdecreet, ...
Beleidsvisie
<ul style="list-style-type: none"> • Samenwerking wordt als zeer belangrijk ingeschat en voor een aantal deeldomeinen (vb. vastleggen van prioritaire waterlopen) wordt er reeds tussen verschillende overheidsdiensten samengewerkt
Actoren
<ul style="list-style-type: none"> • OVAM, VMM, VLM, ruimtelijke ordening, waterloopbeheerder
Kostprijs
<ul style="list-style-type: none"> • ?
Conclusie
Om het ontstaan van een secundaire grond- en grondwaterverontreiniging te voorkomen na (periodieke) overstromingen, is het aangewezen dat er wordt samengewerkt tussen de verschillende overheidsdiensten om zoveel mogelijk preventief te kunnen werken. Daarvoor is het wel nodig dat er afspraken worden gemaakt rond doelstellingen en bevoegdheden.

SAMENWERKING MET GEMEENTEN INZAKE INFORMATIE-UITWISSELING EN HET IN KAART BRENGEN VAN BODEMVERONTREINIGING

Omschrijving achterliggend(e) knelpunt(en)

- Een belangrijk knelpunt inzake bodembeheer is het feit dat in vele gevallen de verontreinigingssituatie niet of onvoldoende gekend is. Moeten de gemeenten subsidies krijgen om “witte” terreinen te onderzoeken en te saneren? Dit is in het verleden al geprobeerd, echter zonder succes.
- Oude gegevens i.v.m. afgeleverde ‘vergunningen’ zitten vaak nog in oude archieven die nog niet volledig ontsloten zijn door de gemeenten. Er zijn al instrumenten aangeleverd (o.a. software pakket) om de gemeenten te ondersteunen om een volledige inventaris op te maken, maar dit was niet zeer succesvol. Gemeenten kunnen zich beroepen op de gemeentelijke autonomie.
- Kan de burger de gemeente aansprakelijk stellen voor een gebrek aan informatie? Ja, dat kan, vb. Brugge is aansprakelijk gesteld voor gebrekkige gemeentelijke inventaris.
- Sommige gemeenten hebben een onderbemande milieudienst.

Omschrijving oplossingsscenario

In het verleden zijn er reeds verschillende pogingen geweest om samen te werken met de gemeentes inzake het in kaart brengen van bodemverontreiniging of het beschikbaar stellen van informatie uit archieven. Tot nu toe waren deze acties weinig succesvol. Er zou gezocht moeten worden naar een manier om de gemeenten toch te motiveren om mee te werken aan het ontsluiten van hun data en mee te werken aan het onderzoek op nog niet-onderzochte terreinen. Het is momenteel nog niet duidelijk hoe dit zou moeten gebeuren. Misschien bestaat het oplossingsscenario uit het verder aanknopen van gesprekken met VVSG of ‘gemotiveerde’ gemeenten (zoals vb; Stad Gent) of gemeenten die verplicht worden om er iets aan te doen (vb. Brugge). Misschien kunnen zij beter zeggen wat nodig is dan andersom?

Voordelen

- Gemeentes hebben veel data en informatie ter beschikking en zijn het best op de hoogte van de toestand binnen hun gemeentegrenzen

Beperkingen / knelpunten

- “Milieu” is niet echt een prioriteit voor (een aantal) gemeenten
- Er is geen capaciteit binnen het gemeentebestuur om deze opdrachten uit te voeren
- Gemeenten willen hun “gemeentelijke autonomie” zoveel mogelijk behouden

Wetgevend kader

Bodemdecreet, gemeentedecreet

Beleidsvisie

- Een verbeterde samenwerking met de gemeenten zou veel voordeel kunnen opleveren, maar de samenwerking verloopt soms moeizaam

Actoren

- OVAM, VVSG, gemeentebesturen

Kostprijs

- Kost incentives, kost voor de gemeenten

Conclusie

Er zou gezocht moeten worden naar een manier om de gemeenten toch te motiveren om mee te werken aan het ontsluiten van hun data en mee te werken aan het onderzoek op nog niet-onderzochte terreinen. Het is momenteel nog niet duidelijk hoe dit zou moeten gebeuren.

SAMENWERKING EN INFORMATIE-UITWISSELING OVAM EN FAVV VERBETEREN
Omschrijving achterliggend(e) knelpunt(en)
<p>Als gevolg van bodemverontreiniging kan er mogelijke schade aan de landbouwproductie optreden:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bodemverontreiniging kan bv. aanleiding geven tot gewassen met concentraties boven de gewasnorm, veevoeder boven de veevoedernorm of dierlijke producten boven de betreffende normen voor dierlijke producten. Boeren kunnen hierdoor economische schade oplopen. • Bovendien moet hierbij ook rekening gehouden worden met gezondheidsrisico's voor de consument. • Wat moet er daarenboven gebeuren met geproduceerd mest dat mogelijk verontreinigd is? Wat moet er gebeuren met drinkwater of irrigatiewater (putwater, oppervlaktewater) dat mogelijk verontreinigd is? <p>Ook inzake bevoegdheden en verantwoordelijkheden zijn er verschillende vragen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Welke overheid is bevoegd voor economische schade aan landbouwproductie t.g.v. bodemverontreiniging? • Wat is de rol van de ministers van landbouw (regionaal en federaal) en van economie? • Welke onderdelen (drinkwater, gewassen, vlees en zuivel, veevoeder, mest) wordt door welke overheid opgevolgd? • Welke overheid moet het probleem in kaart brengen? .
Omschrijving oplossingsscenario
<p>Er zou een uitgebreidere informatie-uitwisseling en samenwerking tussen OVAM en FAVV moeten opgezet worden om de potentiële probleemgebieden inzake schade aan landbouwproductie in kaart te brengen en, waar nodig, uitbreider onderzoek uit te voeren.</p> <p>Om deze samenwerking te bewerkstelligen is het eveneens aangewezen om de bevoegdheden inzake landbouw en de samenwerking tussen diensten duidelijker te definiëren. Indien er meerdere overheidsinstanties bevoegd zijn, moet er onderling overleg en samenwerking zijn en moet er voldoende informatie-doorstroming plaatsvinden. Er is overleg en samenwerking, maar dit kan kan verbeterd worden.</p> <p>Het is aanbevolen om de omvang van het knelpunt rond schade aan landbouwproductie t.g.v. bodemverontreiniging grondig in kaart te brengen. FAVV beschikt over gegevens op operatorniveau, maar maakt geen kaarten aan. Momenteel is het niet duidelijk of er een volledig zicht is op potentiële probleemgebieden voor landbouwproductie-schade t.g.v. bodemverontreiniging in Vlaanderen.</p>
Voordelen
<ul style="list-style-type: none"> • Bij een verbeterde samenwerking kan de beschikbare informatie beter samengelegd worden en ontstaat er een beter zicht op de omvang van het probleem rond landbouwschade • Er kan preventief en met een gezamenlijk doel gewerkt worden
Beperkingen / knelpunten
<ul style="list-style-type: none"> • Elke dienst heeft zijn eigen manier van werken, wetgeving, en protocollen en doelstellingen • De verdeling van de bevoegdheden is niet altijd duidelijk en te verdeeld • Sommige gegevens mogen niet zomaar doorgegeven worden
Wetgevend kader
Europese en federale wetgeving rond landbouw, voedselveiligheid; bodemdecreet
Beleidsvisie
<ul style="list-style-type: none"> • In het kader van BeNeKempen wordt er reeds samengewerkt rond landbouwschade en er is het gevoel dat deze samenwerking zeker vruchtbaar is en nog kan verbeterd worden
Actoren
<ul style="list-style-type: none"> • OVAM, FAVV, boerenorganisaties
Kostprijs
<ul style="list-style-type: none"> •
Conclusie
Een verbeterde samenwerking tussen de OVAM en het FAVV op het vlak van landbouwschade t.g.v. bodemverontreiniging kan een beter zicht op de omvang van het probleem bewerkstelligen en kan, waar nodig, leiden tot gezamenlijk preventief onderzoek.

INFORMATIE-UITWISSELING EN SENSIBILISERING VAN BURGERS
Omschrijving achterliggend(e) knelpunt(en)
Hoe moet er omgegaan worden met de aanwezigheid van potentiële risico's t.g.v. bodemverontreiniging? Hoe kunnen deze potentiële risico's zo goed mogelijk beheerd worden? Hoe kan bv. voorkomen worden dat potentiële risico's omgezet worden in actuele risico's t.g.v. een wijziging in het terreingebruik (vb. het verwijderen van een verharding, het omzetten van industriezone naar woonzone, het aanleggen van een waterput of moestuin, ...)?
Omschrijving oplossingsscenario
<ul style="list-style-type: none"> • De overheid moet de mensen bewust maken van de problemen t.g.v. verontreiniging, maar aan 'bewust negeren' valt niet veel te doen. • Men zou ook kunnen sensibiliseren via scholen (vb. via opleidingspakketten, ...), artsen, andere intermediairen, opleidingen van bepaalde vaklui, ... • Uit ervaringen uit het verleden is gebleken dat het <u>bodemattest</u> het beste instrument voor sensibilisering is
Voordelen
<ul style="list-style-type: none"> • De overheid neemt haar verantwoordelijkheid op door een sensibiliseringsboodschap uit te wisselen, maar het is aan de burger om gevolg te geven aan deze boodschap
Beperkingen / knelpunten
<ul style="list-style-type: none"> • Sommige burgers zullen niet bereikt worden • Sommige zullen de boodschap bewust negeren en hierdoor ook anderen mogelijk schade berokkenen (vb. kinderen, ...)
Wetgevend kader / beleidsvisie
Bodemdecreet
Beleidsvisie
<ul style="list-style-type: none"> • Tot nu toe is gebleken dat het bodemattest het beste instrument tot sensibilisering is
Actoren
<ul style="list-style-type: none"> • OVAM, intermediairen, ...
Kostprijs
<ul style="list-style-type: none"> •
Conclusie
De overheid zou moeten trachten om de bevolking zo bewust mogelijk te maken van de potentiële risico's t.g.v. bodemverontreiniging. Het gevolg geven aan de boodschap is een verantwoordelijkheid die bij de burgers zelf ligt. Eventueel kunnen bepaalde intermediairen (vb. scholen, artsen, ...) op een aangepaste manier betrokken worden. Het bodemattest speelt een belangrijke rol bij de sensibilisering.

UITBREIDING RISICO-EVALUATIE BESCHRIJVEND BODEMONDERZOEK
Omschrijving achterliggend(e) knelpunt(en)
<p>Als gevolg van bodemverontreiniging kan er mogelijke schade aan de landbouwproductie optreden. Bodemverontreiniging kan bv. aanleiding geven tot gewassen met concentraties boven de gewasnorm, veevoeder boven de veevoedernorm of dierlijke producten boven de betreffende normen voor dierlijke producten. Boeren kunnen hierdoor economische schade oplopen. Bovendien moet hierbij ook rekening gehouden worden met gezondheidsrisico's voor de consument. Deze risico's worden in de huidige risico-evaluatie in een BBO niet bekeken.</p> <p>De aanwezigheid van (rest)verontreiniging zonder verdere saneringsplicht kan toch aanleiding geven tot rechtsonzekerheid en mogelijke aansprakelijkheden en tot potentiële risico's. Hoe kunnen deze risico's in kaart gebracht worden en beheerd worden? Hoe kan bv. voorkomen worden dat potentiële risico's omgezet worden in actuele risico's t.g.v. een wijziging in het terreingebruik (vb. het verwijderen van een verharding, het omzetten van industriezone naar woonzone, het aanleggen van een waterput of moestuin, ...)?</p>
Omschrijving oplossingsscenario
<p>Uitbreiding risico-evaluatie in een BBO:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Er zou landbouwgericht protocol kunnen opgemaakt worden. Er moet aandacht zijn voor het hanteren van verschillende risicotoeetsingen: gebruik van en toetsing aan "ruwe" toxicologische data of daarvan afgeleide normen, zoals de Europese voedselnormen en de bodemsaneringsnormen • Verplichte toetsing aan verschillende mogelijke toekomstige scenario's: op basis hiervan kan een een perceel 'gemarkeerd' worden. Deze "gemarkeerde" terreinen zijn belangrijk omdat de potentiële risico's hiervan dienen te worden opgevolgd (zie ook andere oplossingsscenario's) • De "adviezen" en gebruiksbepalingen volgend uit de RA zouden ook op het bodemattest vermeld kunnen worden.
Voordelen
<ul style="list-style-type: none"> • Het uitbreiden van het aantal te bekijken risico's, geeft een globaler beeld van de implicaties van de bodemverontreiniging op een terrein en werkt dus preventief inzake het vermijden van risico's • De economische schade op landbouwgrond kan mogelijk worden vermeden indien dit risico mee wordt opgenomen in het BBO • De mogelijke koper is beter geïnformeerd • Toekomstige risico's worden beter in kaart gebracht
Beperkingen / knelpunten
<ul style="list-style-type: none"> • Is er wel voldoende kennis bij de EBSD of daarbuiten aanwezig om de economische schade op landbouwgronden in te schatten? Als er een lagere landbouwopbrengst wordt vastgesteld, is de oorzaak/bron wel duidelijk vast te stellen? Indien er een advies dient gevraagd te worden aan de VLM of FAVV: kan dat op korte termijn ? Wat met de conform-verklaring van het BBO ? • Het werken met een vaste lijst met scenario's die moeten getoetst worden, geeft een vals gevoel van zekerheid • De impact van bepaalde toekomstige scenario's kan moeilijk voorspeld worden
Wetgevend kader
<p>In het bodemdecreet en de bijhorende standaardprotocollen staat vermeld dat er naar de impact in de toekomst moet gekeken worden, maar er staat niet gedetailleerd vermeld hoe dit dient te gebeuren en hoe de potentiële risico's die hieruit volgen moeten opgevolgd worden.</p>
Beleidsvisie
<ul style="list-style-type: none"> • ?
Actoren
<ul style="list-style-type: none"> • OVAM
Kostprijs
<ul style="list-style-type: none"> • Protocol risico-analyse aanpassen
Conclusie
<p>Het uitbreiden van de RA in een BBO zorgt er voor dat een vollediger beeld van de mogelijke (toekomstige) impact van de verontreiniging wordt verkregen, maar kan een vals gevoel van "zekerheid" creëren.</p>

VASTLEGGEN VERANTWOORDELIJKHEDEN EN BEVOEGDHEDEN
Omschrijving achterliggend(e) knelpunt(en)
<p>In een aantal gevallen is het niet duidelijk wie verantwoordelijk is voor de gevolgen van bepaalde activiteiten op een terrein met bodemverontreiniging of voor de risico's t.g.v. de bodemverontreiniging die volgen uit deze activiteiten. Bijgevolg ontstaat er rechtsonzekerheid en zijn er vragen rond aansprakelijkheden en bijhorende kosten: vb.</p> <ul style="list-style-type: none"> • bij grondwateronttrekkingen en bemalingen • bij wijzigingen in terreingebruik of aan de infrastructuur vb. t.h.v. een restverontreiniging • bij wetswijzigingen (vb. andere normen voor bodemverontreiniging) • bestemmingswijzigingen • bij regionale en complexe verontreinigingen • bij het ontstaan van ernstige oppervlakte- en grondwaterverontreiniging op lange termijn
Omschrijving oplossingsscenario
<p>Het vastleggen van verantwoordelijkheden (en een eventuele verankering in de wetgeving) zorgt voor rechtszekerheid en voor meer afgelijnde procedures. Een duidelijke verantwoordelijkheid vooraf zorgt ook voor een betere informatie-inwinning door de initiatiefnemer. Alle voor- en nadelen van de keuzemogelijkheden bij het vastleggen van de verantwoordelijkheden moeten op voorhand goed uitgespit worden. Vb. vervuiler (=saneringsplichtige van verontreinigd terrein) is verantwoordelijk versus initiatiefnemer/pomper is verantwoordelijk:</p> <ul style="list-style-type: none"> • in het geval van niet-vergunningsplichtige winningen/bemalingen (korte tijd, klein debiet) blijft de vervuiler verantwoordelijk • in het geval van de (enkel de nieuwe?) vergunningsplichtige winningen/bemalingen (lange tijd, groter debiet) is de initiatiefnemer (mee?) verantwoordelijk
Voordelen
<ul style="list-style-type: none"> • minder rechtsonzekerheid en dus minder rechtszaken en schadevergoedingen • er kan meer preventief gehandeld (vb. naar risico's of naar verspreiding van verontreiniging) worden aangezien duidelijker is wie verantwoordelijk is
Beperkingen / knelpunten
<ul style="list-style-type: none"> • noodzakelijke informatie moet beschikbaar zijn voor diegene die verantwoordelijk wordt gesteld • het is niet mogelijk om voor alle gevallen verantwoordelijkheden en bevoegdheden vast te leggen, er blijven "onzekere" gevallen • de verantwoordelijkheid bij de oppomper/initiatiefnemer leggen, is in strijd met het principe van de "vervuiler betaalt" • het feit dat men ten eeuwige dage "saneringsaansprakelijk" voor een verontreiniging blijft, zorgt voor onzekerheid en eeuwigdurende aansprakelijkheden, terwijl de aansprakelijk niet altijd zicht heeft op de wijzigingen die zich kunnen voordoen
Wetgevend kader
<ul style="list-style-type: none"> • aantal basisprincipes uit Burgerlijk Wetboek (burenhinder, zorgvuldigheidsbeginsel, schadebeperkingsplicht, ...) • bodemdecreet: saneringsplicht – saneringsaansprakelijkheid • vergunningendecreet – grondwaterdecreet: meldingsplicht en vergunningsplicht voor grondwateronttrekkingen en bemalingen • decreet ruimtelijke ordening: voor bepaalde wijzigingen in terreingebruik of infrastructuur is een vergunning nodig
Beleidsvisie
<ul style="list-style-type: none"> • Zou eerder zeggen 'de vervuiler betaalt'
Actoren
<ul style="list-style-type: none"> • (Vlaams) wetgevend kader
Kostprijs
<ul style="list-style-type: none"> • wetswijzigingen
Conclusie
<p>Het vastleggen van verantwoordelijkheden en bevoegdheden, en een eventuele wettelijke verankering, wordt voor sommige knelpunten als zeer belangrijk ingeschat, maar is zeer moeilijk te realiseren voor "alle gevallen". Eventueel kunnen er een aantal knelpunten geselecteerd worden (vb. waterwinningen en bemalingen) waarvoor een meer gedetailleerde verantwoordelijkheidsverdeling kan opgesteld worden, waarbij de voor- en nadelen voor de verschillende partijen (saneringsaansprakelijke, initiatiefnemer, bevoegde overheden) nauwkeurig in kaart gebracht wordt en waarbij een grondige juridische analyse nodig is. Een verankering in de wetgeving vraagt om wetswijzigingen.</p>